

Valstybė esame tiek, kiek gebame vieni kitais pasitikėti

*Artėjant rinkimams žurnalas „Pasaulio lietuvis“ parengė interviu ciklą su kandidatais į Lietuvos Respublikos prezidentus. Kovo mėnesio numeryje paskelbtas pokalbis su viena iš kandidatų – **Ingrida Šimonyte**.*

Kalbino Evelina KISLYCH-ŠOCHIENĖ

Pasidalinkite savo idėja, šūkiu, su kuriuo einate į rinkimus. Ką norite juo pasakyti?

Manau, kad svarbiausias yra ne šūkis, o tikslai, kuriuos kelia kandidatai. Man regis, Lietuvai reikia tiesiog kitokios politikos – atviresnės, sąžiningesnės, tokios, kai su žmonėmis kalbama tegul ir apie sudėtingus, bet esminius dalykus, o ne dalijami neįgyvendinami arba abstraktūs pažadai. Manau, kad užsienio politikos, saugumo srityje kryptis nei turi, nei gali keistis – transatlantinė erdvė ir rūpestingi mes patys – tai mūsų saugumo garantija. Tačiau vidaus politikoje reikia kaitos, reikia išspręsti vidines prieštaras, kurios įvairias mūsų programas paverčia negyvybingomis. Be to, vidaus politikoje randasi tendencijų, kurios yra pavojingos demokratijai, todėl labai svarbus Konstitucijos vertybių saugojimo uždavinys.

Įvardinkite tris esminius tikslus, su kuriais ateitumėte į vadovo postą.

Dar daugiau dėmesio Vakarų Lietuvai – visomis prasmėmis, nes tai ne tik mūsų erdvė, su kuria turime susieti kuo daugiau įvairiapusių ryšių, čia ne tik reikalingas kaitos katalizatorius, bet ir saugumo laidas.

Absoliuti pagarba mūsų Konstitucijoje įtvirtintoms vertybėms – jokios tolerancijos bandymams stumti mūsų valstybę į erdvę, kur mažiau demokratijos, mažiau pagarbos žmogaus teisėms, žodžio laisvei.

Pasitikėjimo stiprinimas. Viena esminių problemų, kuri sunkina mūsų raidą, neleidžia daugiau uždavinių įgyvendinti sykiu, nors tai reikštų didesnę naudą visuomenei, yra pasitikėjimo vieni kitais (ne šeimos nariais ar draugais) stoka. Skandinavijoje, kurią dažnas laiko sektinu pavyzdžiu visuomenės sanglaudos, socialinio dialogo, pasitikėjimo institucijomis srityse, į klausimą „Ar manote, kad

kiti žmonės yra geri?“ bent du trečdaliai atsako teigiamai. Ilgai tektų gvildinti, kodėl taip yra, bent mums būtina pasitempti, nes tik pasitikėdami, tik mokėdami veikti bendrai – ne tik per politinį procesą, bet ir per pilietinę visuomenę, tokias organizacijas, kaip profesinės sąjungos ar bendruomenės – galėsime pasiekti daugiau. Turime liautis matyti valstybę kaip kažin kokį trečiąjį asmenį ir galiausiai pripažinti, kad valstybė esame tiek, kiek gebame vieni kitais pasitikėti.

Pradėkime nuo svarbiausio – lietuviybės ir tautinio identiteto. Ką Jums reiškia šios sąvokos?

Kiekvienas žmogus ateina iš tam tikros kultūros, istorijos, siejamos su tauta, kurioje yra to žmogaus šaknys. Aiškiausiai tai išreiškiama, matyt, per kalbą, bet ne vien kalba svarbi – yra tam tikra atmintis, kodai, galbūt pasaulio matymas. Gerai savo tapatybę suvokiantis žmogus, viena vertus, bus atsparus asimiliacijai, stengsis tuos savo ypatingus bruožus, ypatingą veidą išsaugoti bet kokiomis aplinkybėmis. Kita vertus, manau, kad sąmoningas tapatybės suvokimas padeda ir nuoširdžiai gerbti ir vertinti kitas tautas, kitokias kultūras, t. y. nebūti uždaram, akiai gynybiškam, vien savo grožį reginčiam.

Kaip manote, koks yra šiandienos pasaulio lietuvių, negyvenančių teritorinėje Lietuvoje, ir visuomenės bei vyriausybės santykis? Ar jaučiate pokyčius?

Manau, kad mažėja priešpriešos ir tarpusavio priekaištų, tuo požiūriu pokyčius jaučiu. Vyriausybės dėmesys pasaulio lietuviams, mano nuomone, labiau deklaratyvus nei tikras.

LR Seimas šiuos, 2019-uosius, metus paskelbė Pasaulio lietuvių metais. Kas Jums yra pasaulio lietuvis? Ką, Jūsų nuomone, reikėtų laikyti pasaulio lietuviu?

Manau, kad žmogų lietuviu daro ne kilmė, ne pasas, ne kažkieno leidimas tokiam būti, o vidinis žmogaus įsitikinimas ar jausena, kad jis yra lietuvis. Negalima niekam drausti jaustis lietuviu. Pažįstu ne vieną jokių lietuviškų šaknų neturintį žmogų, kuris yra didesnis lietuvis už kai kuriuos žmones, gimusius dviejų lietuvių šeimoje. Man labai gražu, kai žmonės laiko save lietuviais ir tuo didžiuojasi. Jokių kitų kvalifikacijų būti lietuviu žmogui, mano nuomone, tikrai nereikia.

Kaip manote, ar Lietuva nebėra tokia uždara, ar einame teisingu keliu?

Visame pasaulyje stebime suintensyvėjusią kovą tarp uždaramo, savo reikalų

žiūrėjimo, įsitikinimo vieninteliu savo vertybių teisingumu ir atvirumo, gebėjimo priimti kitoki žmogų ir kitokius įsitikinimus. Nenuostabu, kad tokių diskusijų neišvengia ir Lietuva. Galbūt neišvengia net ir tam tikrų tendencijų ar bent bandymų nebesieti savęs su liberaliaja demokratija, kuri remiasi pagarba žmogaus teisėms, įstatymo viršenybei, laisvam žodžiui. Nesakau, kad Lietuva išklydo iš kelio, bet kad yra iniciatyvų eiti ribojimų, draudimų, nuomonės primetimo keliu, daugumos diktatūros šunkeliais - nematyti neįmanoma.

Kokia yra šiandieninė Lietuva Jūsų akimis ir kaip ji keistųsi Jums perėmus valstybės vairą? Kokius realius ir svarbius pokyčius matote?

Lietuva yra padariusi neįtikėtiną pažangą siekdama užpildyti tą spragą, kurią mūsų raidoje paliko okupacijos penkiasdešimtmetis, kai neturėjome galimybių vystytis drauge su po Antrojo pasaulinio karo demokratiniu keliuėjusiomis valstybėmis. Tačiau apmaudu, kad didžiausia pažanga pasiekta ten, kur yra tam tikras spaudimas iš šalies - dažniausiai tarptautinių organizacijų, kurių nare siekėme būti ir tapome. Tose srityse, kurios priklauso nuo mūsų pačių pasirinkimų ir sutarimo, vis dar blaškomės, neatrasdami savo kelio. Daug kalbame apie „gerovės valstybę“, tačiau kiekvienas pasilieka galimybę į tai sudėti savo turinį ir lūkesčius ir net nebandome aiškintis, koks būtų visuomenės konsensusas dėl tos gerovės. Todėl daugelis žmonių jaučia, tarsi valstybė neužtikrina to, ką, jų nuomone, privalėtų, nors valstybė yra mūsų visų įsipareigojimas vienas kitam, o ne trečiasis asmuo, kuris gali kažin ką savo duoti. Manau, kad reikšmingi pokyčiai žmonėms svarbiose srityse negali prasidėti, kol nebus bandymo sutarti, koks yra tas bendrojo gėrio stuburas. Rizikuojame ir toliau amžinai sukts pažadų visiems mažinti mokesčius ir tuo pat metu didinti išmokas, nekeičiant jokių kokybę liudijančių dydžių, rate. Mano siekis būtų tą ratą pralaužti ir apie valstybės modelį diskutuoti iš esmės. Tik po to galime tikėtis kitų dalykų - mūsų ūkio lipimo aukšty n pridėtinės vertės grandine, didesnių pajamų, didesnio pasitikėjimo.

Turbūt Jums nėra svetimos diskusijos apie artėjantį referendumą dėl pilietybės išsaugojimo. Kokia yra Jūsų pozicija šiuo klausimu?

Palaikau pilietybės išsaugojimą, balsuosiu už ir taip raginsiu daryti savo šalininkus. Manau, kad neturėtume skirtingai vertinti lietuvių, pilietybę gavusių pagal gimimo teisę priklausomai nuo laikotarpio, kada kas išvyko iš Lietuvos. Tačiau nemanau, kad pilietybės išsaugojimą galime laikyti kažki kokia panacėja - noras išlaikyti ryšį su Lietuva labiausiai priklauso nuo paties žmogaus, o ne nuo

formalių dalykų, tad dar labai nemažai teks dirbti abiejose pusėse, kad į santykius grįžtų nuoširdi pagarba.

Šiuo metu žiniasklaidoje akcentuojama, jog į Lietuvą grįžta vis daugiau lietuvių. Ar tikite, jog didžioji dalis išvykusių lietuvių pasirinks gyvenimą Lietuvoje? Kokia turėtų būti Lietuva, kurioje žmonėms būtų patogiu ir mielu gyventi?

Manau, kad reikia dar nemažai padaryti siekiant, kad kuo daugiau išvykusiųjų svarstyčių galimybes grįžti. Tai apimtų ir visiškai praktinius aspektus: manau, kad būtų naudinga Airijos ar Izraelio pavyzdžiu turėti specialią vyriausybinių agentūrą, kuri teiktų visokeriopą pagalbą svarstantiems grįžti. Sėkmingai veikiančių agentūrų pavyzdžių tikrai turime – tinkamai delegavus užduotis ir sutelkus kompetentingus žmones galima išties daug pasiekti. Labai svarbus švietimo sistemos kokybės klausimas ir, konkrečiai, galimybės integruoti vaikus, pradėjusius mokslus kitose šalyse. Tačiau svarbiausia, mano nuomone, visgi yra atmosfera, skaidrumo, atvirumo, pagarbos kitam žmogui standartas, kuris Lietuvoje dar turėtų gerokai pakilti, kad tiek mums, čia esantiems, tiek išvykusiems ir atvykstantiems būtų jauku savo šalyje.

Ką palinkėtumėte visiems pasaulio lietuviams?

Pasaulio lietuviams noriu palinkėti nenustot domėtis, rūpintis ir pagal galimybes dalyvauti savo gimtosios šalies kūryboje. Juk tą daryti galime ne tik gyvendami Lietuvoje. Pažįstu daugybę nuostabių po pasaulį išsibarsčiusių lietuvių, kurių idėjos, iniciatyvos ir darbai daug lėmė ir lemia, kad Lietuva būtų tokia, kokia yra šiandien. Nenustokite to daryti.

Dėkoju už atsakymus.

Interviu spausdintas žurnalo „Pasaulio lietuvis“ 2019 m. kovo numeryje 3/575.

Mielai pasidalysime žurnale skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.